

Kvindelig præstetjeneste – set med katolske øjne

I en nylig udkommen bog om kvindelige præster¹ har Kirsten Kjærulff skrevet kapitlet om Den katolske Kirkes syn på spørgsmålet. Nettidsskriftet har med tak taget imod forfatterens tilbud om at måtte bringe dette kapitel som artikel

Af Kirsten Kjærulff

1. Det katolske syn på forholdet mellem mand og kvinde

Bibelen og kristendommen har lige fra begyndelsen hævdet mandens og kvindens lige værdighed. Det fremgår allerede af skabelsesberetningen: "*Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem*", 1 Mos 1,27.

Mennesket er skabt til fællesskab, til et livsfællesskab, som Skaberens har grundlagt og beskyttet med sine egne love. Kaldet til ægteskab ligger derfor allerede i mandens og kvindens natur, som de er fremgået af Skaberens hånd. Den kærlighedsdynamik, som udspringer af mandens og kvindens forskellige personlighed, er i sig selv et billede på den dynamik, som sammenknytter Den Treenige Guds tre personer i et evigt kærlighedens fællesskab, ligesom den gensidige kærlighed bliver et billede på den dynamiske, absolutte kærlighed, som Gud elsker mennesker med.

Allerede fra skabelsens første øjeblik tegner der sig et grundmønster i forholdet mellem Skaberens og Hans værk, en mandlig/kvindelig relation, et himmelsk mysterium, som senere folder sig ud som Kristus og Hans Kirke: Gud er den aktive, jorden den passive, som tager imod og bliver frugtsommeligt, myldrende fuld af liv.

Hildegard af Bingen, mystiker og profet fra 1100-tallet, har i ord og billede skildret sin vision af skabelsen: Den Treenige Gud i evigheden, "*forud for alle tider*", skaber først "*prima materia*", det første moderskød, det fysiske stof, der har form som en mørk kugle, øde, tom, uden liv. Men så sker der noget, middelalderens "Big Bang": Ud af Treenighedssymbolet eksploderer pludselig en vældig stråle af LYS. Det er Helligånden, "*Herren og Levendegøreren*", der i en kosmisk undfangelsesakt springer ned og befrugter den øde, tomme, fysiske jord (jvf. "*Guds Ånd svævede over vandene*"). Det mørke moderskød bliver frugtsommeligt, og frem myldrer nu skaberværket, livet i al dets mangfoldighed – endda i samme rækkefølge, som nutidens naturvidenskab beskriver.

---

¹ Kvinder på Herrens Mark, af Flemming Baatz Kristensen og andre, Forlaget Hovedland, 2007, 229 kr.

Visionen giver os lov til at kigge lidt dybere ind i Guds mysterier, her den mandlige/kvindelige struktur i selve skabelsesmysteriet. Det er helt grundlæggende i den guddommelige orden, at Skaberen har "maskulin" karakter. Gud bliver da også gennem hele Bibelen benævnt som HAN, Gud er FADER og HERRE. Det er ikke en kønsløs benævnelse, det er en arketypisk relation, som giver genklang i ethvert menneske. Gud kan ikke byttes ud med en moderskikkelse, som nogle feminister har forsøgt, og som man finder i visse hedenske religioner. Kristendommen kan ikke omformes efter alternative arkaiske forestillinger eller moderne feministiske. Mens Pave Benedikt endnu var Kardinal Joseph Ratzinger, sagde han: *"Kristendommen er ikke en filosofisk spekulation, den er ikke en rekonstruktion i vores tanke, Kristendom er ikke "vort" værk. Det er en åbenbaring. Den er et budskab, som er kommet til os, og vi har ingen ret til at rekonstruere den efter vort eget forgodtbe-findende"*.²

Kronen på Guds skaberværk er mennesket, skabt som mand og kvinde i Hans billede. Han gav dem endda den gave, at de kan tage del i Hans skaberværk ved at bringe nye mennesker til verden: Manden ved at være den aktive, kvinden ved at modtage, nære og favne. Det er en delagtighed i det største guddommelige mysterium. Derfor er undfangelsesakten i katolsk tænkning en hellig akt. Derfor er ægteskabet et sakramente. Derfor er seksuel aktivitet uden for ægteskabet helligbrøde. Derfor er brug af kunstig prævention misbrug af Guds største gave til mennesket: Fryden over at måtte medvirke i Guds skabelsesmysterium.

Den Katolske Kirkes Katekismus skriver: *"Mand og kvinde er skabt, det vil sige, at de er villet af Gud: på den ene side i fuld lighed som menneskelige personer, og på den anden side i deres respektive væsen som mand og kvinde. "Være mand" og "være kvinde" er godt og villet af Gud; mand og kvinde har en umistelig værdighed, som er givet dem umiddelbart af Gud, deres Skaber. Mand og kvinde er med samme værdighed "i Guds billede". Ved at være mand og være kvinde genspejler de Skaberens visdom og godhed"*.³

Videre: *"Mand og kvinde er skabt "for hinanden"; men ikke sådan at Gud kun skulle have skabt dem "halvt" og "ufuldstændigt". Han har skabt dem til et personligt fællesskab, hvor de to skal være en "hjælp" for hinanden, fordi de både er ligeværdige som personer ("ben af mine ben ...") og komplementære, dvs. udfylder hinanden som mandligt og kvindeligt væsen. I ægteskabet forener Gud dem sådan, at de bliver "ét kød" (1 Mos 2,24), så de kan videregive menneskelivet: "Bliv frugtbare og mangfoldige, opfyld jorden" (1 Mos 1,28). Idet de videregiver menneskelivet til deres børn, medvirker mand og kvinde som ægtefæller og forældre på enestående vis i skaberværket"*.⁴

Den katolske opfattelse er altså, at kvinden er fuldt på højde med manden i sin menneskelige og gudbilledlige værdighed. Gud har skabt os, så mand og kvinde i deres forskellighed supplerer og fuldkommengør hinanden.

Inden for rammerne af denne naturlige komplementaritet har mand og kvinde i kristendommen den samme værdighed, samme ret og samme frihed til udfoldelse også i en moderne verden.

Det skal forstås i alle dimensioner, lige fra den helt grundlæggende fysiske, kønslige forskel, hvor forudsætningen for menneskeslægtens videreførelse netop er *forskellen* på mand og kvinde, til den åndelige, helt overordnede (mystiske) betydning, hvor manden repræsenterer Kristus, Brudgommen, og kvinden repræsenterer Kristi brud, Kirken.

² Joanna Bogle: Women and the Priesthood, 1987, s 7

³ § 369

⁴ § 372

Maria og Kirken

Da Jesus dør på korset, soner Han alverdens synder. Han repræsenterer således hele menneskeheden.

"Fordi døden kom ved et menneske, er også de dødes opstandelse kommet ved et menneske" (1 Kor 15,21). Ligesom Maria havde været Hans legemlige Mor i Hans historiske menneskeliv, gør Han nu hendes moderskab universelt: *"Se din Moder"*, siger Han til Johannes, den elskede discipel, som står der som repræsentant for menneskeheden. Under korset bliver Maria menneskehedens Moder, "den nye Eva". I mysteriets dimension er hun Moder til Kirken, Kristi brud, i hvis skød Han ved Helligånden i dåben undfanger Guds børn, og i hvis favn børnene skal næres med sakramenterne og oplæres med Guds ord. (Man finder eksempler på døbefonte fra tidlig middelalder, der forestiller et moderskød, som "føder" den nydøbte, der er blevet overøst af dåbens vand, Helligånden, Kristi nyskabende kraft).

Kirken er Moderen, bruden, Kristus er Brudgommen. Brudgom og brud, der skal blive *"ét kød"*, er billede på foreningen mellem Kristus og Hans Kirke, ja hele skaberværket, når *alt* ifølge Guds frelsesplan *"i tidens fylde skal sammenfattes i Kristus, både det himmelske og det jordiske"* (Ef.1,11). *"Dette rummer et stor mysterium — jeg sigter til Kristus og kirken"*, siger Paulus videre i Ef. 5,32.

2. Kvinden og præsteembedet

Det er dette mysterium (eller "hemmelighed", som den nye oversættelse siger), som er årsagen til, at det er forbeholdt mænd at blive viet til præster i Den katolske Kirke. Det bliver ofte opfattet som et udtryk for kvindeundertrykkelse. Det er imidlertid ikke tilfældet. Tværtimod har kvinden i Den katolske Kirke altid været højt værdsat og haft ansvarsfulde opgaver. Jesus selv havde jo vist vej i den respekt og kærlighed, Han viste over for kvinder – helt imod sin tids og sit samfunds normer. Begrundelsen er den katolske opfattelse af Kirken og af præsteembedet:

Den katolske Kirke ser sig selv i mysteriets dimension: Kirken ikke en forsamling af mennesker, som i løbet af de første århundreder e. Kr. er blevet enige om en teologi, og som derfor i en anden historisk eller kulturel sammenhæng kan blive enige om en ny "tidssvarende" teologi. Kirken og kristendommen er ikke en demokratisk vedtagelse. Kirken er Guds værk, fordi den er Hans fysiske manifestation af den kærlighedens enhed, som er Den Treenige Guds hjerte: *"at de alle må være ét, ligesom du, Fader, i mig og jeg i dig, at de også må være i os, for at verden skal tro, at du har udsendt mig"* (Joh 17,21).

Kirken er indstiftet af Kristus selv. Den er Hans mystiske Legeme, hvor vi alle er inkorporerede og hver har sin opgave, der ikke kan byttes om, 1. Kor. 12, 13: *"For vi er alle blevet døbt med én ånd til at være ét legeme, hvad enten vi er jøder eller grækere, trælle eller frie, og vi har alle fået én ånd at drikke. Et legeme består heller ikke kun af én del, men af mange. Siger foden: »Jeg er ikke hånd, altså hører jeg ikke til legemet,« er den dog alligevel en del af legemet, og siger øret: »Jeg er ikke øje, altså hører jeg ikke til legemet,« er det dog ligefuldt en del af legemet. Var hele legemet øje, hvad blev der så af hørelsen? Og var det hele hørelse, hvad blev der så af lugtesansen? Gud har nu engang givet hver enkelt del dens plads på legemet, som han ville det. Hvis det hele kun var én legemsdel, hvad blev der så af legemet? Men nu er der mange lemmer, men ét legeme"*.

Kirken er en levende organisme med ét blodomløb og ét hjerte: Kristus, helt bogstaveligt i Eukaristiens forvandlede brød. Kristus er hovedet. Han er med sin Helligånd sjælen i dette mystiske Legeme. Kirken er ikke en luftig abstraktion, men et sakramente, en konkret levende virkelighed, hvor Jesus selv er til stede i den indviede præsts skikkelse. Jesus er ypperstepræsten, som hver dag – her og nu – på alteret ofrer sit eget legeme og skænker sig selv som Livets brød til sit folk. Modtagelsen af Eukaristien er den dybeste forening med Kristus. Det er her, Han forener sig med os i ét legeme

som Brudgommen med sin brud. Ét legeme med fælles blodomløb. På alteret aktualiseres hele påskemysteriet: Kristi lidelse, død og opstandelse. Kristus står selv ved alteret i præstens person og er Brudgommen, som giver sig selv hen til sin brud, Kirken. I mysteriets bryllupsforening er det Ham, der er Brudgommen, os, der er bruden, Kirken. Derfor må det nødvendigvis være en mand, som står der i Hans sted som Hans repræsentant, en mand, kaldet og viet af Kristus selv med Hans fuldmagt til at stå der på Hans vegne.

Det er den bogstavelige opfattelse af inkarnationens mysterium, som her kommer til udtryk, hvor den guddommelige skabelsesorden, komplementariteten mand-kvinde, i denne afgørende situation viser sig også at danne grundmønster for frelsesordenen.

Det særlige præstedømme

Mens den protestantiske opfattelse af embedet bygger på det almindelige præstedømme, som alle døpte – mænd og kvinder – har andel i, også ifølge katolsk opfattelse, så bygger det katolske embedssyn på det særlige præstedømme, som Jesus indviede apostlene til ved den sidste nadver skærtorsdag aften. Dette særlige præstedømme bekræftes påskedags aften ved indstiftelsen af bodens sakramente i Joh 20,22: "*Som Faderen har udsendt mig, sender jeg også jer.*" Da Han havde sagt det, blæste Han ånde i dem og sagde: "*Modtag Helligånden! Forlader I nogen deres synder, er de dem forladt, nægter I at forlade nogen deres synder, er de ikke forladt.*"

Da Gud blev menneske, var det som mand i personen Jesus Kristus. Da Jesus udvalgte de 12 mænd til sine apostle og gav dem fuldmagt til at handle på sine vegne, var der ingen kvinder imellem dem. Hvorfor? Vi hører, at Jesus, inden Han udvalgte de 12, havde tilbragt natten i bøn til Faderen. Kan man forestille sig, at Den Treenige Gud, universets Skaber og historiens Herre, skulle ligge under for en historisk bestemt opfattelse af kvinden? Har Han ikke selv udvalgt denne tid i verdensforløbet, i "*tidens fylde*", til at åbenbare sig endegyldigt i sin Søn?

Pave Johannes Paul II siger i *Mulieris Dignitatem* stk. 26: "*Siden Kristus, da han indstiftede Eukaristien, på så afgørende måde knyttede den til apostlenes præstelige tjeneste, har vi lov til at konkludere, at Han derigennem ønskede at udtrykke relationen mellem mand og kvinde, mellem det "feminine" og det "maskuline". Det er en relation villet af Gud både i skabelsesmysteriet og i frelsesmysteriet.*"

Når Jesus udvælger 12 mænd (og ingen kvinder) som sine apostle, er det således ikke af historiske/kulturelle grunde, men fordi Han vil videreføre inkarnationens gud-menneskelige dimension, hvor forholdet mellem Kristus og Hans Kirke er analogt med Brudgommens til Bruden. Det er en bekræftelse på den guddommelige orden, som er fremgået allerede af skabelsen. De mænd, Kristus kalder til det særlige præstedømme, er de synlige tegn på, at den egentlig handlende fortsat er Kristus selv. Inkarnationens mysterium er fortsat en bogstavelig, fysisk realitet i den katolske Kirke. Det er Ham, der i sakramenterne skænker sit liv til os, og Ham, der i Ordets forkyndelse taler til os. Den kaldede og viede præst handler "in persona Christi". Præsten er kun Hans hånd og mund og fod. I ham har Kristus selv taget skikkelse i menneskets mandsnatur. Derfor er kvindelige præster i Den katolske Kirke en umulig tanke, et brud på Guds skabelsesorden.

3. Kvinden og tjenesten i menigheden

"Men da tidens fylde kom, sendte Gud sin Søn, født af en kvinde, født under loven, for at han skulle løskøbe dem, der var under loven, for at vi skulle få barnekår" (Gal 4,4).

"Født af en kvinde...": Paulus fører os lige ind i centrum af kvindens centrale opgave i frelsesplanen: Moderen, brudens opgave er udtryk for kønnenes lige værdige, men væsensforskellige opgave

i frelsesmysteriet: Gud kunne have valgt at sende sin Søn direkte fra Himlen, men her ser vi, at kvinden netop som kvinde med sit køns særlige kvaliteter får en lige så ophøjet betydning i Guds frelsesplan: Hun er et menneske, Guds billede, skabt med en fri vilje, ligesom Gud. Han har dermed givet hende mulighed for selv at sige JA eller NEJ til denne opgave: Brudens, moderens opgave, nemlig at undfange, føde og opfostre Guds Søn. I mysteriets evighedsdimension handler det om Guds børn, Guds folk.

I Gamle Testamente møder vi de mange hellige kvinder: Sara, Rachel, Rebecca, Hannah og mange andre, som peger hen imod Maria, den udvalgte, som Gud forjættede allerede i Proto-evangeliet 1 Mos. 3, 15, hun som "*i tidens fylde*" bliver repræsentant for hele Guds folk. Hun er Moderen, det "*lysende moderskød*", som Hildegard ser i ovennævnte vision, hvor Gud griber ind for at genrejse skaberværket efter syndefaldet: Hun er den lysende nyskabelse af det første "*mørke moderskød*". Maria er den fysiske kvinde, som overskygges af Guds Ånd, bliver frugtsommelig, og føder "den nye Adam", Kristus, Guds Søn. I forhold til Ham er hun den modtagende, den lydige, den favnende, den ydmyge, som nærer og beskytter.

Kvinden har derfor en lige så betydningsfuld rolle i den katolske verdensopfattelse som manden. Tænk på alle de kvinder, der omgav Jesus, og som i mange tilfælde stod Ham nærmere end Hans disciple. Det gælder først og fremmest Hans Moder, Maria, men også Maria Magdalene, Martha, hendes søster.⁵ Det gælder mange andre fromme kvinder, som fulgte Ham og tjente Ham og Hans apostle. De repræsenterer det almindelige præstedømme, som Peter skriver om i sit første brev: "*Men I er en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et ejendomsfolk, for at I skal forkynde hans guddomsagt, han som kaldte jer ud af mørket til sit underfulde lys*" (2,9). Det er Kristi kald til enhver som er døbt i Hans navn: At forkynde evangeliet, at undervise, gøre kærlighedens gerninger og på enhver måde udfylde vor plads i Kristi Kirkes legeme med de evner, vi hver især har fået. Her har vi som kvinder en opgave, der er lige så vigtig som præstens, men af en anden karakter. Kvinden er uundværlig og uerstattelig i Kirken. Hun er uerstattelig i sin medvirken til fornyelse af det menneskelige samfund, men hun er det først og fremmest i kraft af, at hun er kvinde med kvindens særlige værdighed og kald. "*For I er alle Guds børn ved troen, i Kristus Jesus. Alle I, der er døbt til Kristus, har jo iklædt jer Kristus. Her kommer det ikke an på at være jøde eller græker, på at være træl eller fri, på at være mand og kvinde, for I er alle én i Kristus Jesus, og hører I Kristus til, er I også Abrahams afkom, arvinger i kraft af Guds løfte*" (Gal 3,26).

At kvinder som parthavere i det universelle præstedømme gennem alle tider har haft deres plads fuldt på linie med mænd, kan dokumenteres bare ved at kaste et blik på den lange række af fremtrædende kvindelige skikkelser gennem kirkehistorien: Hildegard af Bingen, Katarina af Siena, Birgitta af Vadstena, Theresa af Avila, Therese af Lisieux, Edith Stein, Adrienne von Speyr, Mother Theresa af Calcutta for blot at nævne nogle af de kendteste fra middelalderen og til i dag, hvor kvinder i udstrakt grad bærer Kirkens kærlighedsgerninger og mission, ligesom også kvindelige teologer sætter deres præg på de store katolske universiteter.

Endelig skal nævnes de mange kvindeklostre, der i dag er åndelige kraftcentre for en tørstende sekulariseret verden. De er udtryk for den kontemplation og mystik, som også er et centralt element i Den katolske Kirke, og som nok også er et særlig kvindeligt kvalitet: "*Maria har vagt den gode del*".

"*Alle de døbte har del i Kristi ene præstedømme, både mænd og kvinder, fordi de skal bære sig selv frem som et offer, levende, helligt og Gud velbehageligt... Alle i Kirken er "konger og præster", som deltager ikke blot i Kristi, Messias' præstelige, men også i hans profetiske og kongelige sendelse*" (Pave Johannes Paul II i apostolisk skrivelse *Mulieris dignitatem* (Kvindens værdighed og kald)).

⁵ Antagelsen af, at Martha og Maria Magdalene var kødelige søstre hidrører fra en prædiken af pave Gregor den Store. Red.

Forskellen mellem det universelle og det særlige præstedømmes natur må således forstås ud fra Jesus selv, fra Hans eget præstedømme og dets klimaks i den sidste nadver og på Golgatha. Han er offerpræst og samtidig offerlam. Det er den helt særlige vielse, Han videregav til sine apostle, og den er forskellig fra alle andre tjenester i Kirken. I Eukaristien ofrer Brudgommen sit legeme og giver det hen for sin brud. Dette synlige sakramentale tegn på den usynlige virkelighed kan ikke ændres af mennesker.

Derfor afslutter Pave Johannes Paul II al videre diskussion ved at sige: *Kirken har ingen myndighed til at meddele præstevielsen til kvinder.*⁶ Det er en læremæssig afgørelse *ex cathedra*⁷ og er derfor definitiv og forpligtende for alle katolikker.

Litteratur:

Den Katolske Kirkes Katekismus. 1997 Libreria Editrice Vaticana. Dansk oversættelse 2006 Katolsk Forlag ISBN 87-85213-76-4; Ansgarstiftelsens Forlag ISBN 87-88297-54-3

Pave Joh. Paul II i Apostolisk skrivelse "Mulieris dignitatem" (Kvindens værdighed og kald). Ansgarstiftelsens Forlag. Kbh 1989. ISBN 87-88297 07 1

Joanna Bogle: Women and the Priesthood, Liverpool 1987.

Ordinatio Sacerdotalis, Apostolic Letter of His Holiness Pope John Paul II. London. ISBN 0 85183 923 1

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk

⁶ Ordinatio Sacerdotalis. On reserving Priestly Ordination to Men alone. Apostolic Letter of His Holiness Pope John Paul II.

⁷ Udtrykket *ex cathedra* er her brugt i en bredere forstand, der ikke afspejler en højtidelig dogmeerklæring. Red.